

LIGETI DÁVID

„PÁRISBA JÁRT A KÁROLYI MISI”¹

Gróf Károlyi Mihály nyugati útjai a világháború előestéjén

„Károlyi Mihály gróf nem hazaáruló, Károlyi Mihály gróf igen hazafiasan gondolkodó magyar ember. De [...] az ország valódi érdekei fölismerésének és a helyes szolgálásra való ismereteknek annyira hiányában van, hogy bocsánatot kérek, a tudatlanságnak, a színvakságnak ez a foka polizeiwidrig [törvénysértő], [...] tudatlanságból ennyire károsítani az országot még akkor sem szabad, ha pártvezér valaki.” (Gróf Tisza István miniszterelnök, 1913. november 25.)

ELŐZMÉNYEK

Tanulmányunk nyitóidézete Tisza István azon beszédéből származik, amely első ízben reflektált a Függetlenségi Párt néhány hónappal korábban ügyvezető elnökévé választott politikusának, gróf Károlyi Mihálynak nyugati kapcsolatkeresésére, aki 1912-től kezdve törekedett arra, hogy az ellenzéknek anyagi támogatást szerezzen a nyugati államoktól, elsősorban Franciaországtól és az USA-tól. A Függetlenségi Párt – amely a dualizmus időszakának legjelentősebb ellenzéki formációja volt, és mindössze szűk négy évig, 1906 és 1910 között lehetett kormánypárt² – a megelőző évtizedek alatt csak csekély külpolitikai aktivitást mutatott.³ Az első világháború előestéjén, az egyre

fokozódó nemzetközi helyzetben azonban fordult a kocka, és ismét életre keltek a Kossuth Lajos-i reminiscenciák: vagyis azon politizálás, amely szerint a magyar belpolitikai helyzetet nyugati támogatással lehet, sőt kell megváltoztatni. Jelentős szereppel bírt gróf Apponyi Albert 1911. évi amerikai utazása, ahol a függetlenség párti politikus egyszerre próbált anyagi támogatást szerezni, továbbá az emigrált magyarokból politikai bázist teremteni. Ennek megfelelően Károlyi 1914. évi útjainak legfőbb – valódi – célja a pénzgyűjtés volt; a következő esztendőben ugyanis képviselőházi választást tartottak volna, de a háború ki-robbanása megváltoztatta ezt a helyzetet. Mivel a függetlenségek számára nem sok babér termett a dualista rendszerben, politikusaik érthető módon vágytak a hatalomra. Ebből következően Károlyi 1914. évi útjai mind akkor, mind később heves politikai polémiaát váltottak ki.

A függetlenségek soraiban politizáló arisztokraták, elsőrendűen Apponyi, ifj. Andrassy Gyula és Károlyi kiterjedt franciaországi kapcsolatokkal rendelkeztek. Ennek ellenére a századfordulón csak Ugron Gábor próbálta elmélyíteni a franciákkal való kapcsolatot, azonban törekvése, hogy közelebb férkőzzék a gall kormánykörökhöz, kudarcba fulladt. A külpolitikai aktivitás megnövekedésé-

¹ Az egyik vezető élclapban, a *Borsszem Jankóban* megjelent vers részlete. „Szegény hazám, szegény magyar hazám! / Mostan vagy bajban, most csak igazán! / Kedvem komor, a lelkem elborult, / Hogy mily koldus vagy és mily nyomorult, / Rongyos, vergődő, hitvány és kicsi – Párisba járt a Károlyi Misi. / Szegény hazám, szegény magyar hazám! / Kinn van csak élet, Párisban, az ám! / A nő mind szép, a férfi mind dali / S elnök-széket ül Deschanel Pali, / Az majd' olyan nagy úr, mint a Zichy – Párisba járt a Károlyi Misi.” *Borsszem Jankó*, 1914. február 22. 8.

² 1906 és 1910 között nagykoalíció kormányozta az országot Wekerle Sándor miniszterelnök irányításával.

³ DOLMÁNYOS István: *Károlyi Mihály és a „szentpétervári út”*. In: *Történelmi Szemle*, (1963.) 6. évf. 2. szám. 167.